

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ
БЕЛОРУССКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
БИОЛОГИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра зоологии

ЯКУНИНА
Александра Евгеньевна

**ОСОБЕННОСТИ РАСПРОСТРАНЕНИЯ И ВЫБОРА МЕСТ
ДЛЯ ГНЕЗДОВАНИЯ ВЯХИРЕМ (*COLUMBA PALUMBUS*) И
КОЛЬЧАТОЙ ГОРЛИЦЕЙ (*STREPTOPELIA DECAOSTO*) В
УСЛОВИЯХ УРБОЭКОСИСТЕМ БЕЛАРУСИ**

Дипломная работа

Научный руководитель:
кандидат биологических наук,
доцент В.В. Сахвон

Допущена к защите
«24» мая 2022 г.
Зав. кафедрой зоологии

Доктор биологических наук,
профессор
С.В. Буга С.В. Буга

Минск, 2022

РЕФЕРАТ

Дипломная работа с. 55, 8 рис., 3 табл., 63 источника, 6 приложений.

ВЯХИРЬ, КОЛЬЧАТАЯ ГОРЛИЦА, БИОТОП, БИОЛОГИЯ,
ГНЕЗДОВАНИЕ, МЕСТООБИТАНИЯ, СИНУРБИЗАЦИЯ,
РАСПРОСТРАНЕНИЕ

Объекты исследования: вяхирь (*Columba palumbus*) и кольчатая горлица (*Streptopelia decaocto*).

Цель: установить особенности распространения вяхирия (*Columba palumbus*) и кольчатой горлицы (*Streptopelia decaocto*) по территориям населенных пунктов в Беларуси.

Методы исследования: количественные учеты птиц с помощью картирования гнездовых территорий на площадках с дополнительным поиском гнезд; описание стандартных параметров гнезд.

Особенности пространственного распространения, а также выбор мест для гнездования модельных видов птиц были собраны в период с 2020 по 2022 год. Количественные учеты птиц были проведены в областях Беларуси, более детально в Минске и Пуховичском районе. В результате проведенных исследований было установлено, что за последнее десятилетие вяхирь смог заселить города на большей части территории республики, достигнув на востоке Гомеля. Кольчатая горлица в свою очередь обычна только на территории Брестской и Гродненской областей. На остальной части Беларуси она встречается мозаично, отсутствуя во многих населенных пунктах. Плотность гнездования вяхирия варьирует от 0,10 и до 0,25 пар/га. Максимальная плотность гнездования данного вида наблюдается среди древесных насаждений многоэтажной жилой застройки. Плотность гнездящихся пар кольчатой горлицы на 2021 год составляла 0,042 пары/га, в 2022 году она увеличилась до 0,05 пар/га. Гнездиться предпочитает на древесных насаждениях около жилых комплексов и аллей.

Между двумя видами голубей существуют отличия в особенностях выбора мест для гнездования. Общее количество деревьев, используемых вяхирем для постройки гнезда – 12, но наиболее часто он гнездится на липе сердцевидной (*Tilia cordata*) (27,59 %) и конском каштане (*Aesculus hippocastanum*) (18,97 %). Гнезда располагаются в основном на высоте 5–6 м и размещаются на ветвях деревьев. В свою очередь кольчатая горлица гнездится преимущественно на тополе обыкновенном (*Populus sp.*) (28,6 %) и клене остролистном (*Acer platanoides*) (28,6 %). Чаще всего гнезда располагаются на высоте от 3,5 до 6 м. Также, как и вяхирь, кольчатая горлица предпочитает размещать свои гнезда на ветвях на удалении от ствола.

РЭФЕРАТ

Дыпломная работа с. 55, 8 мал., 3 табл., 63 крэніцы, 6 прыкладанняў.

ВЯХІР, КОЛЬЧАТАЯ ГОРЛІЦА, БІЯТОП, БІЯЛОГІЯ, ГНЕЗДАВАННЕ,
МЕСЦАРАССЯЛЕННЯ, СІНУРБІЗАЦЫЯ, РАСПАЎСЮДЖВАННЕ

Аб'екты даследавання: вяхір (*Columba palumbus*) і кольчатая горліца (*Streptopelia decaocto*).

Мэта: усталяваць асаблівасці распаўсюджвання вяхіра (*Columba palumbus*) і кольчатай горліцы (*Streptopelia decaocto*) па тэрыторыях населеных пунктаў у Беларусі.

Метады даследавання: колькасныя ўлікі птушак з дапамогай карціравання гнездавых тэрыторый на пляцоўках з дадатковым пошукам гнёздаў; апісанне стандартных параметраў гнёздаў.

Асаблівасці прасторавага распаўсюджвання, а таксама выбар месцаў для гнездавання мадэльных відаў птушак былі сабраны ў перыяд з 2020 па 2022 год. Колькасныя ўлікі птушак былі праведзены ў абласцях Беларусі, больш дэталева ў Мінску і Пухавіцкім раёне. У выніку праведзеных даследаванняў было ўстаноўлена, што за апошніе дзесяцігоддзе вяхір змог засяліць гарады на большай частцы тэрыторыі рэспублікі, дасягнуўшы на ўсходзе Гомеля. Кольчатая горліца ў сваю чаргу звычайная толькі на тэрыторыі Брэсцкай і Гродзенскай абласцей. На астатнія частцы Беларусі яна сустракаецца мазаічна, адсутнічаючы ў шмат якіх населеных пунктах. Шчыльнасць гнездавання вехіра вар'іруе ад 0,10 і да 0,25 пар/га. Максімальная шчыльнасць гнездавання дадзенага выгляду назіраецца сярод драўняных насаджэнняў шматпавярховай жылой забудовы. Шчыльнасць якія гняздуюцца пар кольчатай горліцы на 2021 год складала 0,042 пары/га, у 2022 годзе яна павялічылася да 0,05 пар/га. Гняздаваць аддае перавагу на драўняных насаджэннях каля жылых комплексаў і алей.

Паміж двумя відамі галубоў існуюць адрозненні ў асаблівасцях выбару месцаў для гнездавання. Агульная колькасць дрэў, якія выкарыстоўваюцца вяхірам для пабудовы гнязда – 12, але найбольш часта ён гняздуецца на ліпе сэрцападобнай (*Tilia cordata*) (27,59%) і конскім каштане (*Aesculus hippocastanum*) (18,97%). Гнёзды размяшчаюцца ў асноўным на вышыні 5–6 м і размяшчаюцца на галінах дрэў. У сваю чаргу кольчатая горліца гняздуецца пераважна на таполі звычайному (*Populus sp.*) (28,6%) і клёне вастралістым (*Acer platanoides*) (28,6%). Часцей за ўсё гнёзды размяшчаюцца на вышыні ад 3,5 да 6 м. Таксама, як і вяхір, кольчатая горліца аддае перавагу размяшчаць свае гнёзды на галінах на выдалені ад ствала.

ABSTRACT

Graduate work p. 55, 8 figures, 3 tables, 63 sources, 6 applications.

WOODPIGEON, COLLARED DOVE, BIOTOP, BIOLOGY, NESTING, HABITATS, SINURBIZATION, DISTRIBUTION

Objects of study: woodpigeon (*Columba palumbus*) and collared dove (*Streptopelia decaocto*).

Objective: to establish the peculiarities of distribution of woodpigeon (*Columba palumbus*) and collared dove (*Streptopelia decaocto*) on the territories of populated areas in Belarus.

Research methods: quantitative bird counts using mapping of nesting territories at sites with additional search for nests; description of standard nest parameters.

Features of the spatial distribution, as well as the selection of nesting sites for model bird species were collected in the period from 2020 to 2022. Quantitative counts of birds were carried out in the regions of Belarus, in more detail in Minsk and Pukhovichi district. As a result of the conducted researches it was found out that during the last decade the woodpigeon has managed to inhabit cities in the most part of the territory of the republic, reaching Gomel in the east. The collared dove, in its turn, is common only on the territory of Brest and Grodno regions. In the rest of Belarus it occurs mosaically, being absent in many localities. The nesting density of the woodpecker varies from 0.10 to 0.25 pairs/ha. The maximum density of nesting of this species is observed among tree plantations of multi-storey residential buildings. The density of nesting pairs of the collared dove was 0.042 pairs/ha in 2021, increasing to 0.05 pairs/ha in 2022. It prefers to nest in tree plantations near residential complexes and alleys.

There are differences between the two species of pigeons in the peculiarities of the choice of places for nesting. Total number of trees used by woodpigeons for nesting is 12, but the most frequent nesting places are on *Tilia cordata* (27.59%) and *Aesculus hippocastanum* (18.97%). Nests are located mainly at a height of 5–6 m and placed on tree branches. In its turn, collared dove nested predominantly on *Populus sp.* (28.6%) and *Acer platanoides* (28.6%). Most often nests are located at a height of 3.5 to 6 m. Similarly to the woodpigeon, the collared dove turtle prefers to place its nests on branches at a distance from the trunk.